

ПИТАННЯ РУСИНСЬКО-НІМЕЦЬКИХ МІЖМОВНИХ КОНТАКТІВ У ДЗЕРКАЛІ ІСТОРИЧНИХ ДАНИХ

Андреа-Тімея Абоні

Ніредьгазька Вища Школа (Угорщина)

Streszczenie. Przenikanie słów z języka niemieckiego do języka ludności pochodzenia rusińskiego jest ściśle związane z relacjami ekonomicznymi, politycznymi oraz kulturalnymi między Rusinami i Niemcami. Elementy języka niemieckiego trafiały do języka rusińskiego przeważnie bezpośrednio z języka niemieckiego, rzadziej – za pośrednictwem języków węgierskiego lub słowackiego. Germanizmy dostosowały się do systemu gramatyki rusińskiej, która ustalała się pod mocnym wpływem języka węgierskiego i słowackiego. W tym artykule przedstawiono fragment słownika germanizmów używanych w literaturze rusińskiej.

Słowa kluczowe: Rusini w świecie, rusińskie języki regionalne, kontakty międzyetniczne i międzyjęzykowe, germanizmy leksykalne, adaptacja morfologiczna

У сучасній україністиці назва *русин* визначається так: це „самоназва українців західних регіонів України – Галичини, Буковини, Закарпаття, представників корінних етнічних груп на території Словаччини, Румунії, Угорщини, а також переселенців із Західної України в держави колишньої Югославії, в західній українській діаспорі. Існує також самоназва *русини-українці*”. При всій історичній, культурній, мовній спільності з українським населенням інших регіонів України вони мають регіональні етнокультурні, діалектно-мовні особливості. Русини проживають у географічному центрі Європи, на територіях шести держав: більш, ніж три чверті русинів живуть на території України, на Закарпатті; у Польщі (у північно-східній частині держави – Лемківщині), у Словаччині, Угорщині, Румунії (на півночі центральної частини держави – Мараморош), у колишній Югославії (Воеводині, Бачці, Сриму). Взагалі можна сказати, що європейські русини проживають на території центральної частини Карпат, між річкою Попрад на заході і річкою Тиса на сході. Крім того, багато русинів проживає у США, Канаді, Австралії та Аргентині. Протягом тривалої історії русини жили разом з іншими народами і ніколи не мали своєї держави, а сам карпатський регіон протягом століть виявлявся в різних соціально-політичних, адміністративних та інших сферах впливу, тому його називали чи Угорська Русь, чи Підкарпатська Русь, чи Карпатська Русь¹.

¹ А. Дуличенко, *Карпатские русины сегодня: некоторые этнолингвистические аспекты*. Славяноведение ч. 1., Москва 2005, с. 20–28.

Русинські книги, написані на русинській народній мові, служать відмінним джерелом для різноманітних лексичних спостережень, у тому числі і для вивчення німецько-слов'янських мовних і культурних зв'язків (про це докладніше див.: Udvari 1997a², Udvari 1997b³). Вивчення мовних контактів народів, тісно зв'язаних один з одним протягом багатьох століть, вважається важливим завданням мовознавства. З українсько-русинських народномовних видань я обрала декілька творів найвидатніших авторів: Івана Петровця, Ігоря Керчі, Юрія Чорі⁴, та Ласло Чопея⁵.

У Словаччині русини проживають у південно-східній частині, біля Пряшева. Східнославацькі і русинські діалекти мають багато спільних рис, тому що вони знаходяться у центрі зіткнення західно- і східнослов'янських мов. У Словаччині розвиток русинських діалектів визначає словацька літературна мова. У русинському діалекті присутня велика кількість слів німецького походження, оскільки на них вплинула мова німецьких переселенців, які жили у Спішському комітаті. Для русинської філології відмінним джерелом є ті книги і періодика, які видаються громадою *Русинска оброда*. Роман Василя Петрова *Русины* був виданий цією громадою у 1994-ому році у Пряшеві⁶. Мова автора відбиває діалекти в околицях села Хабура, де він народився.

На території Румунії, в Марамороші проживають понад 60 тисяч українців. Вивченням народно-поетичної творчості цього краю займається Олекса Бевка, який приділяє значну увагу збиранню духовних цінностей мешканців регіону. О. Бевка понад 20 років працював над *Словником-Пам'ятником*⁷, що містить в себе архаїзми вже забутих діалектів сіл Долини Рускови. Для Рушанської Долини, що охоплює села Русьполяни, Кривий, Рускова, характерний цікавий традиційний діалект. Цей русинський діалект, який служив мешканцям Рушанської Долини, побутував паралельно з деякими елементами із Гуцульщини. Значна кількість слів у словнику німецького походження і потрапила до підкарпатських говорів безпосередньо або через посередництво угорської та/чи словацької мов.

Серед лексичних запозичень із західноєвропейських мов німецькі слова у карпато-українській (русинській) мові посідають чільне місце. Проникнення слів німецького походження у мову русинського населення тісно пов'язане з економічними, політичними і культурними стосунками

² I. Udvari, *Языковое отражение русинско-венгерского сожительства (На основе поэтического тома «Наші співанки»)*, [in:] *Studia Slavica Hungarica* 42. Budapest 1997, c. 425–434.

³ I. Udvari, *A bács-szerémi ruszin nyelv lexikai hungarizmusai kutatásának története*, [in:] *Tanulmányok az ukrán és ruszin filológia köréből*. Szerk. Udvari I., Nyíregyháza 1997, c. 100–110.

⁴ Ю. Чорі, *Словарь русинского языка I–IV.*, Ужгород 2001–2006.

⁵ L. Csoréy, *Rutén-magyar szótár./Русько-мадярский словарь*, Budapest 1883.

⁶ V. Petrovaj, *Rusyny*, Pr'šov 1994.

⁷ О. Бевка, *Словник-пам'ятник. Діалектний словник села Поляни Мараморошського комітату*, Ниредьгаза 2004.

між русинами і німцями. Історичними причинами цього є безпосередні контакти населення цього регіону з носіями німецької мови. Східні слов'яни вступали в різні контакти з германо-норманськими племенами ще до утворення Київської держави. Найбільший вплив на проникнення германізмів у карпато-українську (русинську) мову мали торговельні та військові контакти східних слов'ян з романо-германськими племенами ще до утворення Київської Русі, політичні та торговельні стосунки Галицько-Волинського князівства з німецькими землями (X–XII ст.), німецька колонізація Галичини й Буковини (з другої половини XIV ст.) та проникнення Магдебурзького права у Західну Україну, діяльність ремісничих цехових організацій, які, як правило, склалися з представників німецького етносу, перебування Західної України під польською владою (1349–1772 рр.) та австрійською окупацією 1772–1918 рр., відбування галичанами військової служби в австрійській армії, німецька окупація 1941–1944.

Німецькі мовні елементи потрапляли у мову русинів безпосередньо з німецької мови чи за допомогою інших мов (латинської, французької, італійської), перш за все – угорської і словацької. Ми вважаємо доконаним фактом те, що більша частина німецьких запозичень походить із словацьких та угорських діалектів. Запозичені германізми з часом пристосовувалися до системи русинської граматики, на усталення якої сильно впливали словацька та угорська мови (Udvari 1995)⁸. Одним із основних факторів проникнення германізмів у русинську мову є безпосередній вплив німецької мови на польську мову. Польська мова запозичила вже в X ст. декілька німецьких слів, а основна маса німецькомовних лексичних запозичень проникла у польську мову в XII ст., а особливо в XIII–XIV ст. (Муромцева – Скачкова 2000)⁹.

У цій праці в алфавітному порядку у вигляді окремих словникових статей представлено лексичні германізми, які зустрічаються у русинських виданнях. Кожне реєстрове слово супроводжується тлумаченням українською мовою, услід за яким подається німецька форма. Далі наводяться ілюстрації з текстів книг; цифра вказує на номер сторінки. Словникову статтю завершують посилання на мовознавчі праці, які містять інформацію про історію та етимологію слова.

аницуг, аницук, аницух [‘костюм’] < нім. *Anzug*: 1.) Дав собі пошити *аницук* из матріяла вклітку. (Чорі 1: 16)⁴; 2.) Ta ked' zbalamučenûj Kocurv takim *ancigu* z Amerykû s'a ne vernuv, v jakûch vû idete do n'oj... (Petrovaj 46);

⁸ I. Udvari, *A szlovákiai ruszinok történetének vázlata*, [in:] Tallózások ukrán, ruszin és szlovák könyvek körében, Szerk. Udvari I., Nyíregyháza 1995, c. 237–242.

⁹ Г. Муромцева, В. Скачкова, *Українсько-німецькі мовні контакти*, [in:] Українська мова – енциклопедія. Ред. Русанівський, М. et. al., Київ 2000, 682–683.

3.) ..., кидь город из них не справит топанкы и чіжмы, *аницугы* и кабаты? (Утцюзнина 53)¹⁰; 4.) Вже єм позерав по склепах по чорных *аницугах*, бо ніч такой дома не мав, – ... (Мальцовска 127)¹¹; – лемк.-рус. *аницуг* (Слимак 607)¹², бач.-ср. рус. (Сопка 26)¹³, схід.-слов. рус. *аницуг*; *аницуговый* (РЛ 12)¹⁴; РуРус *аницуг* (Керча 1: 53)¹⁵; закарп.-укр. діал. *аницуг(к)* (Гоца 60)¹⁶, Гвоздяк 237)¹⁷; польськ.-укр. діал. *аницук* (Лесів 414)¹⁸; схід.-слов. *ancug*, *ancužek* (Halaga 1: 117)¹⁹; угор. діал. *ancúg*, *áncug* (ÚMTSz 1: 220)²⁰; закарп.-угор. діал. *ancíg* (Дерке 31, 33)²¹; див. Abonyi 2001: 7²², Abonyi 2003: 18²³.

беиштеловати [‘замовляти, замовити’] < нім. *bestellen*: 1.) Запросив дүвку у вендиглүв на вечерю и пүшов *беиштеловати*. (Чорі 1: 28); 2.) *Забейштеловав* собі луксуш на три дны. (Чорі 2: 29); 3.) – Брате, ти на сестрині весілля Гудаків замов – *забейштелуй* – ... (Петровцій 1993: 37)²⁴; 4.) Ни *забейштелуєш*, ни закарандачиш Тої цятки луфту, вбысь туй ни вчадів. (Петровцій 1996: 113)²⁵; – бач.-срм. рус. *беиштеловац* (Сопка 27); схід.-слов. рус. *беиштелёвати* (РЛ 18); РуРус *беиштеловати* (Керча 1: 76); закарп. укр. діал. *беиштельовати* (Гоца 61); угор. діал. (meg)*bestellál* (ÚMTSz 3: 1039); див. Abonyi 2003: 19.

гешефт (шефт) [‘справа, торгова операція’] < нім. *Geschäft*: 1.) Днись мав слабый *гешефт*: мало вторговав. (Чорі 1: 222); 2.) ..., а тото скорій благодійство, гикой *шефт*, бо инде бы позычку не дустав. (Олбрахт 2001: 13)²⁶; 3.) Мы навчилися *гешефту* – Нич, до лем ганглюєме! (Петровцій 1996: 23); – лемк.-рус. *кшефт* (Слимак 607); марамор. рус. *гешефт* (Бевка 53); сх.-слов. рус. *кшефт* (РЛ 117); РуРус *гешефт* (Керча

¹⁰ I. Kercsa, *Утцюзнина*, Budapest 2001.

¹¹ М. Мальцовська, *Під русинським небом*, Пряшів 1998.

¹² В. Слимак, *Германізми в словниковому складі лемківського українського діалекту околиці Бардієва*, Науковий збірник музею української культури в Свиднику 11. Свидник – Пряшів 1983, 603–609.

¹³ Сопка Д., *Варваризми німецького походження у нашій мові*, Творчосц II/2. Нови Сад 1976, 25–32.

¹⁴ В. Ябур *et al.*, *Русинська лексика на основі змін у правилах русинського мови*. (Правописний і граматичний словник), Пряшів 2007.

¹⁵ И. Керча, *Русинско-русский словарь I–II*. // *Словник русинсько-руський I–II*, Ужгород 2007.

¹⁶ Е. Гоца, *Особливості функціонування лексем німецького походження в українських говірках Закарпаття*, [in:] *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*, Ужгород 2000, 59–65.

¹⁷ О. Гвоздяк, *Морфологічна адаптація німецьких запозичень в українських говірках Закарпаття*, [in:] *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства*. Випуск 5. Ужгород 2002, 236–239.

¹⁸ М. Лесів, *Українські говірки у Польщі*, Варшава 1997.

¹⁹ R. Halaga (red.), *Východoslovenský slovník I–II*. Košice – Prešov 2002.

²⁰ B. É.Lőrinczy, F. Hosszú, *Új magyar tájszótár I–4*. Budapest 1979–2002.

²¹ М. Дерке, *Німецькі запозичення назв одягу в угорських говорах Закарпаття*, Науковий вісник Ужгородського університету, Ужгород 2004, 31–36.

²² А. Abonyi, *Немецкие языковые элементы в романе Василия Петрова «Русины»*, *Studia Russica* XIX. Szerk. Zoltán A., Budapest 2001, 6–12.

²³ А. Abonyi, *Лексические германизмы в карпаторусинском литературном языке (На основе произведений И. Петровicia и И. Керчи)*, *Studia Russica* XX. Szerk. Zoltán A. – Jászay L., Budapest 2003, 17–23.

²⁴ І. Петровцій, *Діалектарій...* Ужгород 1993.

²⁵ І. Петровцій, *Наші співанки*. Ужгород 1996.

²⁶ И. Олбрахт, *Смутні очі Анці Караджічової*. Ужгород 2001.

1: 193), *шефт* (Керча 2: 584); укр. *гешефт* (ЕСУМ 1: 503)²⁷; карп. укр. діал. *гешефт* (Гоца 60); слов. *kšeft* (Newerkla 328)²⁸; сх.-слов. *kšeft* (Halaga 1: 371); угор. *seft* (1832) (TESz 3: 507²⁹, Gerstner 32³⁰, ÉKSz 1198³¹, ESz 725)³², угор. діал. *geseft*, *kseft* (ÚMTSz 2: 638); див. Abonyi 2003: 19.

гуйрок, гуйрок [‘сюртук’] < нім. *Gehrock*: 1.) Навер на ся *гуйрок* и пұшов на улицю до хлопцұв. (Чорі 222)³³; 2.) *Prava ruka Bejlû zoslyznula do dnukevoj kešen'i geroka i vûn'ala z n'oj opaterno zloženûj papir'.* (Petrovaj 27); 3.) ..., кидь собі малинько надріжеме ножиком галірёк *гуйрока* вадь полу вігана, а пак наддереме; ... (Олбрахт 2001: 11); – лемк.-рус. *герок* (Слимак 607); сх.-слов. рус. *герок*, *герочок*, *героча* (РЛ 50); РМС *гейрокъ* (Чопей 1883: 63); РурС *гейрок*, *герок* (Керча 1: 192, 193); сх.-слов. *geroček*, *gerok* (Halaga 1: 257); угор. *gérok* (1813) (TESz 1: 1055, ÉKSz 463, Bárczi 270³⁴, Mollay 1989: 249³⁵, Gerstner 40), діал. *gérok*, *serokk* (ÚMTSz 2: 638); див. Abonyi 2001: 9; 2003: 19.

келнер [‘офіціант’] < нім. *Kellner*: 1.) ..., на столах вазочки из полотняныма цвітами, лустры, *келнера*, што помагав панови зняти кабат, ... (Олбрахт 2001: 69); 2.) Його брат Иван был *кельнером* у пивнушці. (Чорі 3: 20); 3.) Не встигли зайти в бар, як до них нараз пудыйшла *кельнерка*, обы обслужити. (Чорі 3: 20); – РурС *келнер* (Керча 1: 407); сх.-слов. рус. *келнер* (РЛ 104); укр. *кельнер* (ЕСУМ 2: 422); слов. *kelner* (Newerkla 59, 452; Majtán 2: 43³⁶); угор. діал.: *kellner*, *këller*, *këllër*, *kelner*, *këlnër*, *këllnër*, *këlnyër*, *kernyel* (ÚMTSz 3: 180); див. Abonyi 2003: 19.

креденц [‘буфет, шафа для посуду’] < нім. *Kredenz*: 1.) *Креденц* был вытвореный його „золотыми” руками. (Чорі 1: 147); 2.) *Findži ne v stajny, a v kredenci!* – *zastavuv jej holos Pavla.* (Petrovaj 34); 3.) Напханое у великий папірёвый міх на дисять кіл товару и удкладеное иззаду за судинов у нижной периділці *креденца* у перидной хыжи. (Олбрахт 2001: 29); 4.) Фырк пут *креденци*, ги брындак, Ё кліпнути ни гонный. (Петровцій 1996: 49); – бач.-срім. рус. *креденц* (Сопка 28); лемк.-рус. *краденец* (Слимак 606); марамор.

²⁷ С. Мельничук (гол. ред.), *Етимологічний словник української мови. I–IV.*, Київ 1982–2003.

²⁸ Newerkla M., *Sprachkontakte Deutsch-Tschechisch-Slowakisch. Wörterbuch der deutschen Lehnwörter im Tschechischen und Slowakischen: historische Entwicklung, Beleglage, bisherige und neue Deutungen*, Frankfurt am Main 2004.

²⁹ L. Benkő (főszerk.), *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára 1–3*, Budapest 1967–1976.

³⁰ K. Gerstner, *A német vonatkozású elemek újabb etimológiai szótárainkban*, [in:] Nyelvtudományi Értekezések 145. Budapest 1998.

³¹ J. Juhász et al. (szerk.), *Magyar értelmező kéziszótár*, Akadémiai Kiadó Budapest 1978.

³² G. Zaicz (főszerk.), *Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete*, Budapest 2006.

³³ Ю. Чорі, *И днись голя й завтра голя*, Мукачево 2002.

³⁴ G. Bárczi, *A magyar nyelv életrajza*, Budapest 1963.

³⁵ K. Mollay, *A német-magyar nyelvi érintkezések*, [in:] *Nyelvünk a Duna-tájon*. Szerk. Balázs, J., Budapest 1989, 231–290.

³⁶ M. Majtán (ved. red.), *Historický slovník slovenského jazyka I–V*, Bratislava 1991–2000.

рус. *креденц* (Орос 188³⁷); сх.-слов. рус. *креденець*; *креденцёвый* (РЛ 114); РМС *креденець* (Чопей 1883: 160); РурС *креденц* (Керча 1: 444); укр. *креденець* (ЕСУМ 3: 81, Грінченко 2: 302³⁸); слов. *kredenc*, *kredenec* (Newerkla 283, Majtán 2: 133); сх.-слов. *kredenec* (Halaga 1: 364); угор. *kredenc* (1835) (SzófSz 179³⁹), *kredenc* (1810) (TESz 2: 644, Balassa 1: 459⁴⁰, Horváth 118⁴¹, ESz 452, ÉKSz 794, Mollay 1989: 245, Bárczi 318); угор. діал.: *grëdëncen*, *keredenc* (ÚMTSz 3: 593).

мелдовати [‘повідомляти, доповідати’] < нім. *melden*: 1.) Пұшов у жандармерію и замелдовав на сусіда, ош дома не ночує, а ходить крадучи. (Чорі 2: 86); 2.) Мусів ся каждый тыждінь мелдовати в жандармерію. (Чорі 3: 119); 3.) Кой вернув ся на улицу, мелдовали му, же до хыжі зайшли дві жоны. (Олбрахт 2001: 104); 4.) Тогды майвысший судя мелдовав королю, же змагателі на міністра не лем ож изняти не годны были яблоко, ба щи и приблизити ся ид нёму не годны были. (Керча 2001: 65⁴²); – марамор. рус. *мелдовати* (Бевка 86); лемк.-рус. *мелдувати* (Слимак 607); сх.-слов. рус. *мелдовати* (РЛ 127); РурС *мелдовати* (Керча 1: 504); укр. *мельдувати* (ЕСУМ 3: 434); карп. укр. діал. *замелд(у)овати(ся)* (Гвоздяк 238); слов. *meldovat* (Newerkla 470); сх.-слов. *meldovac* (Halaga 1: 419); див. Abonyi 2003: 19; 2006: 421⁴³.

мусай [‘необхідно, обов’язково’] < нім. *muss sein*: 1.) Обы потягги нову телефонну лінію, мусай было выдруляти старі, уже прогнилі стовпы, и закопати нові. (Чорі 1: 99); 2.) Аршўв був доста тупый, не зхотів рубати зимлю, мусай го было мало заклепати, зробити острішым. (Чорі 2: 68); 3.) Шпор так курился, ож мусай было вызоры на хыжи утворяти. (Чорі 3: 71); 4.) Но та мусай было пообіцяти, бо кидь нїт, та нич не дустане. (Керча 2001: 44); 5.) ...: щи ся раз не рушай – мусай щи чекати. (Утцюзнина 54); 6.) Тоты ся вчора начудовали, ож мусай в Остраві робити вусям місяцюв задарь. (Олбрахт 2001: 63); 7.) Мусай лати дуже довго, И клясти вїтцїв, Мусай псами вночи выти, Пужати діти, ... (Петровцій 2004: 114⁴⁴); 8.) Мусай птицю щи поскубсти й поливку зварити. (Чорі 2002: 46); – марамор. рус. *мусай* (Бевка 90); РурС *мусай* (Керча 1: 530); РМС *мусай* (Чопей 1883: 192); угор. *muszaj* (1850) (SzófSz 211, Ballagi 311⁴⁵, TESz 2: 981, ÉKSz

³⁷ В. Орос, *Русинские (украинские) лексические диалектизмы, встречающиеся на территории бывшей Марамороцины, тождественные с словакизмами (на материале памятников и текстов Ласло Дэже)*, Studia Russica XVI. Budapest 1997, 187–189.

³⁸ Б. Грінченко (ред.), *Словарь української мови I–IV*, Київ 1907–1909.

³⁹ G. Bárczi, *Magyar szófajti szótár*, Budapest 1941.

⁴⁰ J., Balassa *A magyar nyelv szótára I–II*, Budapest 1940.

⁴¹ M. Horváth, *Német elemek a 17. század magyar nyelvében*. Budapest 1978.

⁴² І. Керча, *Матяш, король Русинув*, Ужгород 2001.

⁴³ A. Abonyi, *Lexikai germanizmusok a máramarosi ruszin nyelvjárásokban*, [in:] 101 írás Pusztai Ferenc tiszteletére. Szerk. Mártonfi, A. et al., Budapest 2006, 419–424.

⁴⁴ І. Петровцій, *Послідні співаньки*, Ужгород 2004.

⁴⁵ M. Ballagi, *A magyar nyelv teljes szótára I–II*, Pest 1866–1873.

976, Mollay 1989: 250, MTSz 1495⁴⁶, Gerstner 64, ESz 555); угор. діал.: *muszaj, muszajj, muszájn* (ÚMTSz 3: 1333, MTSz 1495, Balassa 2: 75); див. Abonyi 2003: 19; 2006: 421; 2007: 188⁴⁷.

реклик, рехлик ['спідниця, піджак, реклик'] < нім. *Rock*: 1.). *Рехлик* на ньому був не новий, а вже мало вношений. (Чорі 1: 175); 2.). Звер из ся *рехлик* и шмыхом вер на столиць. (Чорі 2: 23); *Рехлик* на ньому був файно кантований. (Чорі 3: 11); 3.) ..., Беру на ся *реклик* – піджак, Щоб знала, що я не дівтак, Бо свій уже *реклик* я маю. (Петровцій 1993: 89); 4). Хоть на тобі файный *реклик* И пачмагы вовняні, Будеш ты горіти в пиклі, ... (Петровцій 1996: 6); 5). В топанках цуравых, у *реклику* старѹм, И нич нигде ни годеи ись купити: ... (Петровцій 2004: 110); – бач.-срім. рус. *рекла* (Горбач 322⁴⁸); марамор. рус. *реклик* (Бевка 112); сх.-слов. рус. *рехлик* (РЛ 276); РМС *рехликъ* (Чопей 1883: 342); РурС *рехлик* (Керча 2: 267); слов. *rekel, reklík* (Majtán 5: 42); сх.-слов. *rekliček, reklik* (Halaga 2: 844); угор. *rékli* (1870) (SzófSz 255, Ballagi 468, Balassa 2: 169, TESz 3: 372, Horváth 189, ÉKSz 1155, BBB 559⁴⁹, Bárczi 316), *rékli* (1668) (ESz 688); угор. діал.: *rékli, lékli, rekli, lékri, reklyi, réklyi, rēkli, rikli, rēklyi, lekri, retli, rétli* (ÚMTSz 4: 700–701, MTSz 1837); карп. угор. діал. *rékli, rekli* (Дерке 31).

THE ISSUE OF RUSSIAN-GERMAN LANGUAGE CONTACT IN LIGHT OF HISTORICAL DATA

Summary. Entering of German words into the language of Rusyns is closely connected with economic, political and cultural contacts of Rusyns with Germans. German lexical elements have got into the language of Rusyns directly from German language, rarely through the transmission of Hungarian and Slovakian. Borrowed Germanisms in the course of time have settled in the grammar of Rusyn language. The process of Germanisms' adaptation was strongly influenced by Slovakian and Hungarian languages. The paper presents in alphabetical order lexical Germanisms what occur in the Rusyn literary sources.

Key words: Rusyns all over the world, dialects of the Rusyn language, interlinguistic and inter-ethnic contacts, lexical Germanisms, morphological adaptation

⁴⁶ J. Szinnyei, *Magyar tájszótár I–II.*, Budapest 1893–1901.

⁴⁷ A. Abonyi, *Лексичні германізми у марамороських русинських говорах* (за діалектним словником Олекси Бевки), [in:] *Die Ukrainer (Ruthenen, Russinen) in Österreich-Ungarn und ihr Sprach- und Kulturleben im Blickfeld von Wien und Budapest*, Hrsg. Moser, M. – Zoltán, A., Wien – Budapest 2007, 185–193.

⁴⁸ О. Горбач, *Лексика говірки бачвансько-срімських українців*, Науковий збірник музею української культури в Свиднику 3, Свидник 1969, 320–324.

⁴⁹ G. Bárczi, et al., *A magyar nyelv története*. Budapest 1967.